

NF.F.NS.NC.

AANGESTAMPTE AARDE

Jan Gaasenbeek

Zij zullen uitgaan en de lijken aanschouwen der mannen,
die van Mij afvallig geworden zijn; want hun worm zal niet
sterven, en hun vuur zal niet uitdoven, en zij zullen voor al
wat leeft een afgrijzen wezen.

Jeremia 66:24

I

Een stofwolk trok over het afgelegen schiereiland de nauwe engte die toegang gaf tot het schiereiland was reeds gepasseerd.

De stofwolk naderde het laatste dorp van het schiereiland en zou weldra het laatste huisje voor de zee bereiken waar de beide neven Epje en Vake woonden in het oude arbeidershuisje, dat de vader van Vake aan de beide neven had nagelaten opdat ze in vrede de ruime moestuin omgeven door een hoge witte muur mochten bewerken. In weerwil tot het bescheiden huisje dat nauwelijks plaats bood aan de beide neven, die er nochtans hartstochtelijk prat op gingen ieder een eigen woonruimte tot hun beschikking te hebben, omzoomde een enorme muur de bescheiden moestuin van de beide neven als was het ooit de bedoeling geweest op deze verlaten landengte een robuuste verdediging te plaatsen tegen vreemde invallers, bespottelijk vond Vake bij gelegenheid, zijn aangeboren hazenlip al trekkend met zijn bovenlip nog meer gestalte gevend, immers een ruwe baai bezaaid met kliffen zou voorzeker een voortijdig einde veroorzaken aan welke vijandige landing dan ook.

Epje haalde daarover zijn schouders op, dergelijke bespiegelingen waren aan hem nauwelijks besteed, al zijn aandacht ging uit naar het bewerken van de uitgebreide moestuin, ieder jaar de juiste gewassen kiezen, ieder jaar het juiste moment kiezen voor het zaaien en poten van de noodzakelijke gewassen, een maan- en zon kalender, het viel al niet mee deze te hanteren, laat staan dat er enige ruimte zou zijn om langere tijd over zee te turen.

Een terloopse blik werd al snel gevolgd door een afgewend gelaat, andere zaken vroegen al snel zijn aandacht, hij koesterde geen hoop vanachter de verre horizon, zijn voeten stonden hier in de vettige aarde, in feite kon hij zich er niets bij voorstellen, een vijandelijke vloot van schepen ging zijn voorstellingsvermogen verre te boven, gedachtig de bescheiden garnalenkotter die regelmatig op afstand de baai

rondde op zoek naar voedselrijke wateren.

Zijn dooraderde hand, vervuurd door het lange werken of liever, naar zijn gevoel ging het vooral om het wroeten in de aarde, werd slechts boven de ogen gebracht om de hemel af te speuren naar goede gaven in de vorm van malse regenbuien.

Vandaag rustten zijn handen onverschillig in zijn broekzakken, het werk was gedaan, hij voelde zich vermoeid zoals hij zich vaker vermoeid voelde, eigenlijk wist hij nooit waarom wanneer hij bedacht dat hij gerust zonder veel onderbrekingen lange dagen kon maken, toch kon de vermoeidheid over hem vallen, vaak op het moment dat hij de tuin wilde verlaten of gewoon wanneer hij een ogenblik stil stond om een of ander gewas nader te bekijken.

Ook vandaag voelden zijn onderbenen met name zijn kuiten pijnlijk aan, bij bedwong de neiging te bukken, pijnlijke plekken kon je weleens snel wegmasseren, even aanraken, hoe vreemd ook, leek ook te helpen, Vake die aan het andere eind een stuk tuin aanharkte mocht eens iets merken en denken, dat hij iets mankeerde, dat moest ten koste van alles worden voorkomen, het moest ten koste van alles voorkomen worden dat die ander iets zou merken van persoonlijke zwakte.

Je zou erop worden aangekeken, ja om worden veroordeeld, meesmuilend zou worden opgemerkt dat je wat mankeerde en wat je eraan dacht te doen of dat je goed in staat zou zijn je werk te verrichten, aan zwakkelingen geen behoefte.

Vake had momenteel andere zaken aan zijn hoofd, de naderende stormwinden verontrustten hem, de stofwolken die zo dadelijk het huisje zouden bereiken, landinwaarts veroorzaakten altijd de meeste problemen, nu weer deze stofwolken, het kwam vaker voor, dat zeker, de mensen uit het naburige dorp hadden daar een speciale naam voor bedacht, de stofwolken werden de adem van de dood genoemd; de Amechtige. Het deed de mensen al hoestend naar de keel grijpen, een doek werd snel voor de mond en de neus getrokken, een paar minuten later was de stofwolk verdwenen, een laagje stof achterlatend op de velden en de

landerijen.

Het huis is weer afgestoft, spotten sommigen en sproeiden hun moestuintjes, het stof zou werkzaam zijn, goed voor de planten.

Vake had zo zijn bedenkingen, iets wat op ongeregelde tijden zomaar uit de hemel kwam vallen, hij had het er niet zo op, hij kon er de vinger niet op leggen maar liep dan vaak mopperend door de moestuin, klagend dat al het mooie werk gedaan aan de moestuin voor niks was geweest, het zag er gewoon smerig uit, kortom het kon geen zuivere koffie zijn anders sproeiden de dorpelingen de gewassen niet zo snel als mogelijk met water af.

Epje haalde dan zijn schouders erover op, alles wat van buiten kwam, dat verontrustte Vake nu eenmaal, die keek op gezette tijden naar buiten of er soms enig onheil viel te bespeuren, het liefst wilde Vake niets met de buitenwereld te maken hebben, gedurende donkere nachten kon hij hologisch in de duisternis staren, bedacht op ieder mogelijk onheil.

Gevraagd welk onheil hij dan verwachtte, maakte hij slechts een driftig afwenkend gebaar in de richting van Epje, een onduidelijk gemompel rolde dan over zijn lippen, hetgeen hem ertoe bracht op meerdere gelegenheden schouderophalend naar het gedrag van Vake te kijken, hij had nu eenmaal ook het recht op zijn eigen abnormaal en tenslotte had hij er zelf het meeste last van.

Deze keer zag Vake de nadering van de stofwolk met een wonderbaarlijke kalmte tegemoet, grinnikend keek Epje toe, deze keer was het eind van de stofwolk ook al in het zicht, dat gaf bij voorbaat al enige verlichting en zorgde ervoor dat Vake onmiddellijk praatjes begon te krijgen. 'Hou je klaar om met sproeien te beginnen,' onderwijl spuwde Vake een groen gele rochel vlak voor de voeten van Epje, die snel deed alsof hij niets had gemerkt.

Op een dergelijk ogenblik, immers een misprijzen van welke aard dan ook viel hem regelmatig ten deel, vroeg hij zich af waarom de vader van Vake hen dit huis met deze moestuin had nagelaten.

Als een van hen het had geërfd, dan was het groot genoeg

geweest, alleen inderdaad de moestuin, die kon je slecht in je eentje onderhouden en bewerken en het huis moest ook bijgehouden worden, je kon wel stellen dat het lekker was dit alles in je eentje te kunnen doen, maar vrije ogenblikken waren je dan weinig vergund, slechts een terloopse blik over je schouder om voeling te houden met de omgeving waarin je leefde, dat kon je je dan alleen permitteren en dan kon je uitkijken naar zondagen en andere hoogtijdagen. Epje wist wel, dat de vader van Vake bijzondere gevoelens voor hem koesterde, maar het was hem nooit goed duidelijk geworden wat die gevoelens waren en in een ogenblik van berusting stelde hij zich maar voor, dat de vader van Vake zonder te weten waarom hem had gemogen. Vake liet zich er nooit over uit, Epje kon er geen vinger achter krijgen waarom Vake hier niets over los liet, je zou dan denken dat er iets aan de hand was geweest en door het niet te vertellen werd dat iets steeds groter, echter Epje wist ook wel dat Vake nooit over dergelijke gevoeligheden sprak alsof zoiets gewoon niet aan de orde was, tenslotte was er alleen maar zoiets als zaaien, maaien en oogsten.

'Als je klaar bent met sproeien, maak dan even een kop thee,' sprak Vake niet onvriendelijk terwijl hij zich bukte om al schoffelend het laatste stukje onkruid uit het preibed te verwijderen, met een nors gezicht wierp hij de zojuist uitgetrokken distels terzijde, zichzelf inwendig vervloekend waarom ze zolang hadden gewacht met het verwijderen van dit taaie onkruid.

'Het gaat ten koste van de groei van het gewas,' mompelde hij zacht voor zich heen terwijl hij in een opwelling met zijn klompen de distels probeerde te vermorzelen als waren ze nooit op zijn veld te zien geweest.

Eigenlijk zou hij Epje hierop willen aanspreken, die deed de dingen altijd net iets anders dan hij dat deed, Vake dacht daarbij dan aan het afsteken van de randen, dat werd nooit diep genoeg gedaan en snel al helemaal niet en bij gelegenheid liet hij niet na zijn afkeuring te laten blijken en wel achter de rug van Epje, hij stond dan op de zojuist afgesneden rand en drukte dat enigszins naar voren als blijk dat het niet goed genoeg was gedaan.

En telkens verbaasde Epje zich erover, dat het gras weer zo wonderlijk snel was aangegroeid en dat het paadje, dat over het gras liep zo lekker begaanbaar was, als je er op een modderige bodem zo fijn met je laarzen overheen kon stampen.

Vake dacht aan zijn moeder, die zou zich niet zo gemakkelijk in het ootje laten nemen, ze zou met haar scherpe schelle stem tegen hem uitvaren en beweren, dat het nu wel was bewezen dat mannen geen gevoel hadden voor praktische zaken en vooral zou ze zich ten diepste beledigd voelen en dat was wel het ergste wat je kon overkomen, zo'n schelle stem die verdofte zodra ze lucht gaf aan de gevoelde vernedering.

'Waar zal ik de thee neerzetten,?' aarzelde Epje, je wist vaak niet waar je aan toe was, het vanzelfsprekende was lang niet altijd goed genoeg, een verkeerde beweging en Vake kon gramstorig op blikken en op zo'n moment was hij een man weinig van zeps, een vingerwijzing maakte dan diets wat hij op dat moment voor ogen zag.

Deze keer, eigenlijk als zoveel andere keren, werd er een tafeltje geschoven naar een vervelozige bank, ze namen plaats op de bank ieder aan hun eigen kant, het wankele tafeltje zo precies mogelijk in het midden, geen van beiden zou zich dan ver hoeven uitstrekken om het kopje thee te vatten, maar Vake zette even zijn voet dwars tegen een poot van het tafeltje en drukte het wat steviger in de dikke laag grind weg, het helde nu iets over met als gevolg dat het kopje van Epje nu een voetbad beleefde, half verontrust, half verbolgen depte hij snel de overtollige thee in de hoop dat Vake niets had bemerkt.

Vake wendde voor niets gezien te hebben, trouwens tijdens de voetbeweging had hij bewust in de richting van de moestuin gekeken, een flauw glimlachje speelde om zijn mond, eigenlijk kon dat van alles betekenen, maar Epje trok even zijn schouders op, hij dacht lichtelijk aangeslagen er het zijne van en was opeens druk met het roeren in zijn kopje thee.

Opgelaten als hij zich voelde liet hij het maar achterwege om zoals zijn gewoonte was, een stukje gemberkoek te

presenteren.

'Is er geen gemberkoek meer in de trommel,' zuchtend met licht verwijtende stem had Vake zich kreunend voorover gebogen, hij vermeed het in de richting van zijn neef te kijken.

'Jawel, 'smiespelde Epje, 'ik heb er nog, maar het is nogal ingedroogd, trouwens het is maar een klein stukje, niet genoeg voor ons beiden.'

Met een snelle boosaardige blik keek Vake een ogenblik naar zijn neef om het volgende ogenblik in een stilzwijgen te vervallen onderwijl onophoudelijk roerend in het verse kopje thee.

'Lekker hé, zo'n kopje thee in de namiddag, goed om je dorst te lessen, mijn moeder was er ook zo gek mee, ze probeerde vroeger altijd ongenood bij de pastoor op bezoek te gaan in de hoop van zijn speciale thee te mogen genieten.'

'Hmm, hmm,' monkelde Vake verveeld zijn vuile handpalmen bekijkend, 'ja, dat deed je moeder, volgens mij wilde ze graag bij de pastoor in het gevlei komen.'

'Nou neu, kuchte Epje achter zijn linkerhand, 'het ging haar echt om de thee, het aanzien van de pastoor speelde toch ook wel een rol, maar je weet net zo goed als ik, dat moeder voornamelijk geïnteresseerd was in lekker eten en drinken.'

'Tenslotte,' grijnsde Epje breeduit, 'was dit wel aan mijn moeders figuur af te lezen.'

Vake glimlachte flauwtjes terwijl hij zijn handpalmen tegen het invallende licht hield als was hij van plan zijn levenslijn te bestuderen, met gorgelende stem sprak hij alsof de thee nog niet voldoende in zijn slokdarm was weggezakt;

'volgens mij,' en hierbij kuchte hij luidruchtig, 'was je moeder alleen maar uit op een plaatsje in de hemel.'

Met een klap zette Vake zijn kopje op het wankele tafeltje en veegde met de rug van zijn rechterhand zijn vochtige lippen af in de voldoening dat hij een rake klap had uitgedeeld.

Epje haalde zijn schouders op, hij had het afgeleerd zich hierover nog langer op te winden, laat staan op vriendelijke doch besliste toon hierover zinnige opmerkingen te maken,

goede intenties botsten toch altijd tegen kwade bedoelingen zoals botsautootjes, leuk bestuurd toch niet anders konden doen dan dat.

Epje liet zijn benen van zijn stoel glijden, 'ik ga nog even achter de muur naar het vlondertje kijken, volgens zag het er de laatste keer dat ik er was niet meer zo stabiel uit.'

'Dat is een goed idee, 'beaamde Vake, 'kijk goed uit, het beekje stroomt de laatste tijd wat sneller.'

Bepaald driftig stapte Epje voort en dacht onderwijl aan hun eigen pastoor in het dorp, Kuintjes, die kon zulke gemoedvolle, warme preken afsteken, jammer altijd dat wanneer je opnieuw buiten kwam onmiddellijk de koude douche weer werd opgedraaid.

Epje hield van de geur van het water, het beekje kabbelde rustig voort, een lust en een verademing om te aanschouwen in de wetenschap dat op gezette tijden het tot een genadeloze stroom kon opzwellen, die alles en iedereen met zich mee trachtte te sleuren.

Ogenschijnlijk lag het vlondertje er goed bij, fijn te weten dat het in tijden van nood verplaatsbaar was, Epje bukte zich en keek van onderen naar de houten spanten, het was duidelijk dat de middenpartij het meeste te lijden had gehad in de afgelopen tijd, er werd volgens Epje, en dat had hij ook overlegd met Vake, teveel in het midden gelopen terwijl de stevigheid juist aan de zijkanten was te vinden, het was natuurlijk mogelijk, mijmerde hij stil voor zijn heen, de spanten nog wat te verzwaren, maar je moest er voor waken het geheel niet te zwaar te maken, het was nu in tijden van wateroverlast al bijna niet te verslepen, het zou beter zijn er wat zorgvuldiger mee om te gaan.

Twee dunne planken kruiselings geplaatst, voor het moment zou het voldoende kunnen zijn, maar ze moesten er op letten bij het oversteken de zijkanten te benutten.

In gedachten liep hij terug naar de tuin, Vake zat nog steeds, de benen comfortabel uitgestrekt nog op zijn favoriete plekje op de bank, het tafeltje onder handbereik, het was in de korte tijd dat Epje bij het vlondertje was geweest, veel voller geworden.

'Ik denk toch, dat ik nog maar even naar het dorp ga, twee

extra planken kan de zaak een stuk stabielere maken, de middenpartij is wel meer afgesloten,' sprak Epje terwijl hij zijn lippen bevochtigde en onderwijl zijn rechterhand onzeker over zijn nek liet glijden, waarbij hij het vermeed Vake recht in de ogen te zien.

'Best joh, haast je niet, het is nog lang licht,' sprak Vake en maakte het zich al kussen schikkend nog wat gemakkelijker, 'doe vrouw Coene de groeten,' haastte hij zich nog te roepen op het moment dat Epje op het punt stond door de poort te verdwijnen.

Epje rechtte zich de rug nog een weinig, vrouw Coene, die kende hij al lang, ze was een verre verwant van de moeder van Vake, daar werd Epje elke keer wanneer hij haar ontmoette zich weer van bewust en dat op de manier waarop ze naar hem keek, alsof ze iets wilde vertellen maar altijd bij nader inzien er toch maar het zwijgen toe deed.

Epje dacht terug aan Vake, zodra je wegging maakte hij het zich zo gemakkelijk mogelijk, niet zelden vond Epje bij terugkeer de hond in de pot, tenslotte moest ieder maar voor zichzelf zorgen vond Vake, dat gaf de meeste vrijheid en op den duur zouden ze daar het meeste bij gebaat zijn, hij keek dan even tersluiks uit zijn ogen om te zien welke uitwerking zijn woorden op Epje zouden hebben.

Meestal was er toch wel wat van het voedsel overgebleven en kwam het altijd weer goed, maar toch bleef zijn gevoel zich tegen de houding van Vake verzetten, Epje wist eigenlijk niet waarom terwijl hij heel goed wist, dat het geen zin had zich tegen de omstandigheden te verzetten, het was nu eenmaal zo dat Vake op onbestemde tijden zich van alles meende te kunnen toe eigenen, daar moest je je maar bij neerleggen en kijken hoe daarmee het beste kon omgaan, uiteindelijk schoot er dan best nog wat over, zo was Vake dan ook wel weer.

Vake was tenslotte familie van vrouw Coene, dat was toch iets wat in zijn voordeel zou moeten spreken, maar waarom dan toch dat voortdurende stilzwijgen.

Er zat niets anders op dan haar te ontmoeten in hun winkel, elke artikel wat maar enigszins nuttig was kon je daar vinden, misschien trof hij wel een van haar jongere zonen,

die gaven je dan onverschillig zonder op of om te kijken het gevraagde en even later stond je weer buiten, je kreeg dan niet het idee dat er enig contact was geweest, laat staan dat er iets over familiebetrekkingen was gesproken, een volslagen vreemde kon niet afstandelijker worden behandeld.

Maar vandaag, zodra hij de drempel van de winkel was gepasseerd, een luide bel kondigde zijn komst aan, deed een aanmoedigende roep in zijn richting hem verbaasd opkijken.

Vrouw Coene had zich vanachter haar vaste plaats van de toonbank verheven, richtte zich in volle lengte op en vroeg Epje indringend of hij het laatste nieuws omtrent pastoor Kuintjes al had gehoord.

Verwonderd blikte Epje in haar richting, hij wist niet waarover hij meer verwonderd zou moeten zijn; haar plotse optreden in zijn richting of dat er iets met pastoor Kuintjes aan de hand zou zijn.

'Weet je, 'ze boog zich vertrouwelijk voorover, 'weet je, pastoor Kuintjes krijgt een hulppastoor en hij denkt dat die wordt gestuurd om hem uit zijn functie te drukken.'

'Hij zit nu alle dagen voor het raam en kijkt naar de wolkenluchten, bij een stralende wolkeloze dag trekt hij zich terug in de donkerste kamer van de pastorie.'

Al lippen plakkend wendde ze zich van hem af, de bestelling aan haar zoon overlatend.

Die deed net alsof hij de plotselinge ontsteltenis die op het gezicht van Epje stond te lezen niet opmerkte, in ieder geval vond hij het niet belangrijk hiermede rekening te houden, je kon wel naar iedereen op een of andere manier omzien, dan werd er geen stuk spaanplaat meer verkocht, toch was er iets op zijn gezicht te lezen dat hij enigszins was betrokken op de aanwezigheid van Epje, tenslotte was Vake een verwant van zijn moeder en bij hem thuis werd er veel gesproken over Vake in verband met een erfenis die Vake ooit, in een ver verleden zou hebben ontvangen, maar zodra hierover werd gesproken trad er een zwijgzaamheid op, die als een donkere wolk boven de keukentafel bleef hangen, wat voedsel gaf aan de gedachte dat er tijdens de

overdracht van bepaalde goederen, welke goederen dat waren wist eigenlijk alleen Vake en die hoefde je absoluut niets te vragen, onregelmatigheden hadden plaatsgevonden, er werd gefluisterd dat op een donkere avond spullen zouden zijn opgeladen, een open kar zou gevankelijk de goederen hebben afgevoerd.

Maar niemand die het echt had gezien, een gerucht door iemand in de wereld gebracht die zodra hij op het rooster werd gelegd slechts een onbetrouwbare verklaring wist te produceren.

De zoon van vrouw Coene vond het derhalve wel dienstig een goed contact te hebben met Epje de huisgenoot van Vake, nieuwsgierigheid bewandelde nu eenmaal vele wegen en wat belangrijker was, een geheim werd in de loop van de tijd alleen maar groter net zoals het verlangen dit geheim te ontraadselen en de zoon, Kune, zou maar wat graag de eerste zijn die deze geheimen wou ontsluiten.

Kune keek met hernieuwde interesse naar Epje, die zich niet bewust was van zijn toegenomen belangstelling, Epje was eraan gewend geraakt met beleefde onverschilligheid te worden behandeld, iemand die in een afgelegen hoek achter een hoge muur op het land werkte behoefde niet op veel maatschappelijke erkenning te rekenen, trouwens zijn afzondering deed aan zijn reputatie weinig goed.

Kune probeerde met woord en gebaar de aandacht van Epje vast te houden, hij verbeet zich in stilte ziende dat de gelaatsuitdrukking van Epje gespeend bleef van iedere vorm van aandacht en uitdrukkingsloos de uitgestalde artikelen bekeek, zijn hand tastte naar zijn beurs, het was duidelijk, hij wilde zo snel mogelijk het dorp verlaten, het liefst vergezeld van de spullen waarvoor hij was gekomen, Epje voelde zich hoe langer hoe ongemakkelijker worden, dat had hij al ondervonden bij de ingang van het dorp wandelend op de dijk die het dorp verbond met de polder, daar waar hij twee jonge vrouwen ontmoette tezamen met vijf van hun kinderen, ze hadden niets tegen hem gezegd, nergens over gesproken, ze hadden hem niet eens begroet. Stilletjes was hij zijn weg vervolgd en nu verlangde hij terug naar huis en hoopte, dat hij onderweg niemand zou

treffen, hij mocht eens iemand tegenkomen en die persoon zou eens het woord tot hem richten.

'Je hoeft nog niet te betalen, joh, het is zo'n klein bedrag, eigenlijk mag ik niets rekenen, aan het eind van de maand zien we wel verder,' afracfelend sprak Kune de woorden uit als wilde hij hiermede uitdrukken dat hij iets geheel anders wilde zeggen en via deze omweg dit wilde laten blijken, ondertussen schoof hij het gevraagde onverschillig voor zich uit, een vragende blik op het gezicht van Epje werpend, die vertrok geen spier en dat terwijl hij inwendig toch geraakt moest zijn door deze vriendelijke geste van Kune of moest het zijn, dat deze geste zo onverwacht kwam, dat hij niet wist hoe te reageren voordat het goed en wel tot hem was doorgedrongen, hij besepte tegelijkertijd hoe onbeholpen het zou blijken wanneer zijn reactie op het gebaar van Kune uitbleef.

'Ja, natuurlijk, ' schokschouderde Epje terwijl hij met een zo'n vlot mogelijke beweging zijn portemonnee liet verdwijnen, 'het is inderdaad niets om je druk over te maken, je ziet me binnenkort wel weer verschijnen, misschien regent het dan wel,' besloot hij in een poging de vlotheid van zijn bewegingen met zijn mond te evenaren en met een joviale groet nam hij afscheid van Kune, gesterkt door de innerlijke overtuiging dat hij het er nog niet zo slecht had afgebracht, hij aarzelde, nou ja, in ieder geval was hij erin geslaagd geen stommetje te spelen.

Het was prettig dit als een verlichting te kunnen ervaren, het zou zijn terugkeer naar huis veraangenamen, hij stelde zich al voor hoe hij met vederlichte tred de terugtocht zou aanvangen, een haast wellustig glimlachje speelde om zijn lippen toen hij eraan dacht, dat hij wellicht wederom vrouwen met kinderen zou tegenkomen, met onbekommerde blik, ja zelfs haast spottend vanuit de hoogte zou hij hun zware gang, gehinderd door aan hun rokken hangende kinderen, gadeslaan.

Hij passeerde de poort, de poortwachter nam half dommelend amper notitie van hem, waarom zou hij ook, zijn functie had weinig meer om het lijf, passanten konden vrijelijk passeren, slechts in sommige gevallen werd hij als

boodschapper opgetrommeld en dan kon men hem met zijn scheve kromgegroeide benen door de straten van het stadje zien spoeden, een bezienswaardigheid voor de toevallig passerende toerist.

Epje keek even tersluiks naar de dommelende poortwachter, eigenlijk was hij verworpen tot een schertsfiguur, de meeste inwoners namen hem in de dagelijkse omgang niet serieus, slechts op een feestje was hij af en toe op zijn plaats vanwege zijn kolderieke uiterlijk, een enkele opmerking kon men van hem wel velen, maar lang duurde de aandacht niet en tot een gesprek met hem kwam het zelden, dat bleef vaak beperkt tot opmerkingen over het hobbelen van de beddenzak en de temperatuur van de juteperen.

Terwijl hij de stadspoort achter zich liet, keek hij nog eenmaal om, zover hij kon zien volgde niemand hem, vreemd dat gevoel dat iemand je om wat voor reden dan ook zou volgen, hij kon zich nog goed een vroeger geval herinneren, vooral de sturende blik in zijn richting had hem getroffen alsof hij wel nauwkeurig genoeg bekeken moest worden, ze zouden eens iets van de minste van zijn bewegingen moeten missen en vooral het onaangename gevoel dat je kreeg terwijl iemand zo nadrukkelijk in jouw richting keek, ook al draaide je die persoon de rug toe, je voelde nog steeds de priemende blik van zijn ogen tussen je schouderbladen.

Maar vandaag was er niemand en niets te zien, slechts de schaduw van het poortgebouw had hem getroffen als wilde het hem een duwtje in de goede richting naar huis geven, de poortwachter verbleef stilletjes in zijn huisje, die kon je allang niet meer zien en enigszins teleurgesteld keek Epje voor zich uit, ook in de verte was er niemand te bespeuren, laat staan vrouwen met zeurende, vervelende kinderen, hangend aan hun rokken.

Dit bracht hem ertoe te overdenken en eigenlijk schoot het hem vanzelf te binnen zoals de behoefte aan iets lekkers je plotseling te binnen kon schieten, wat vrouw Coene hem in vertrouwen had medegedeeld, onwillekeurig trok hij een vies gezicht, bij zulke roddel en achterklap wilde hij liever niet stilstaan, maar hij moest bij zichzelf bekennen, dat de

mededeling van vrouw Coene hem ernstig had getroffen gelijk een 'giftige' pijl het vrome hart van een gelovige kon treffen.

Je stond er normaal gesproken niet zo bij stil, iemand nam een plaats in, maar daar werd je je pas van bewust als die plaats in het geding dreigde te komen, dan pas vertegenwoordigde die plaats een betekenis voor je en voelde je het verlies ervan als een persoonlijk verlies, er dan weliswaar verheffend gesproken over het verlies voor een gemeenschap, maar dat vond je eerlijkheidshalve niet zo belangrijk, op dat moment voelde je dat het uitsluitend en alleen om jouw ging en hoe harder men riep of schreeuwde, dat deed er niets toe of af.

Pastoor Kuintjes was een beminnelijk mens, een en al oog en oor voor zijn parochianen, hij passeerde haast nooit zonder een praatje te maken, vertrouwen en medemenselijkheid straalden van hem af, je voelde zijn persoonlijke bevlogenheid, hetgeen ook tot uiting kwam in zijn preken, die waren kort en krachtig gelijk donderwolven die in korte tijd hun overvloedige regen op de dorre akkers deden neerdalen, maar nu werd hij waarschijnlijk het slachtoffer van een politiek spelletje, juist hij met zijn mensgerichte kwaliteiten, Epje kon het zich zo goed voorstellen dat hij zich op wolkeloze dagen terugtrok in de donkerste kamer van de pastorie, zijn ogen konden het daglicht niet meer velen, waarschijnlijk zou hij het liefste gehuld in zijn donkere kapmantel in de kloostertuin rondwalen wachtend op de avondschemering, die hem de verlossende gedachte zou brengen dat er ook vandaag weer niets was gebeurd.

'De pastoor was al oud,' overdacht Epje, straks zit hij alleen in dat kleine bijgebouwtje met zijn huishoudster zonder zijn ruim gevulde boekenkast.

Zonder je boeken was je al half dood werd er vaak hoofdschuddend gezegd, tenslotte beschouwden sommigen hun boeken als hun vrienden en dan zonder vrienden te moeten leven en soms kwam er iemand op bezoek en dan zou pastoor Kuintjes geen gespreksstof meer hebben dan slechts het sturen van het gesprek naar zijn eigen

persoonlijkheid, er was genomen en nu kon hij niets meer geven.

Epje begon wat met zijn voeten te sloffen, zijn hoofd begon wat te wiebelen, het zakte een beetje voorover als werd het zwaar van het overdenken, niet van zijn eigen zonden hield hij zich snel voor, maar hoe iemand wiens preken nauwelijks aanleiding gaven tot gestrekte nekken of uitpuilende ogen zolang de gebruikelijke woorden maar vanuit de gesproken tekst hoorbaar waren, dan deed het er feitelijk niet toe wat er werd gesproken, tenslotte werd alles vertaald naar de begrijpelijkheid van het dagelijkse leven, voor het overige was er niets dan de nabije toekomst met zijn beperkte zaligheden en verder kon men het zich eigenlijk niet voorstellen, zo iemand die het bestond om de gehele goegemeente stommelend en goedgeluimd de kerk te doen verlaten die werd waarschijnlijk binnenskamers van alles verweten waartegen geen verweer mogelijk was, tenslotte stond hij dan onverwacht tegenover een grote overmacht.

Epje liep nu het uitgesleten paadje af richting hun huisje, wat zag het er toch klein, een beetje bouwvallig uit, wat hield hij van de kneuterigheid die het huisje uitstraalde en verlangde onwillekeurig naar een koude winternacht als het warme lamplicht zich spreidde over het trijpen kleedje op de tafel en de kachel lekker brandde terwijl gezeten in de gemakkelijke zorg, benen opgetrokken, wat lezend in een of ander boek, luisterend naar het gekraak van het rieten huisje met het idee dat alle boze krachten met gemak buiten konden worden gehouden.

Epje keek terloops door het raam naar binnen, Vake zat dicht tegen het raam en altijd precies tussen de tafel en de openzwaaiende deur, je kon net passeren wat Epje dan ook vaak deed en bijna altijd met de gedachte, eigenlijk de wens waarom Vake zijn stoel niet wat dichterbij de tafel had toegeschoven. Je kon niet echt zeggen, dat hij in de weg zat, maar makkelijk was het ook weer niet.

Vake begroette Epje met een hoofdknik alsof hij nauwelijks notitie nam van zijn binnenkomst.

Hij vroeg nooit hoe het was in het dorp, of dat Epje nog wat

had meegemaakt of bekenden had gesproken.

'Ik hoorde van vrouw Coene, dat pastoor Kuintjes waarschijnlijk uit zijn functie zal worden gezet,' sprak Epje hakkeland, al kijkend naar de strenge gelaatsuitdrukking van Vake, die minutenlang op hem scheen te rusten als vertrouwde hij op voorhand niet wat er zou worden gezegd. Vake keek nu onverschillig langs Epje alsof het tikken van de staande klok hem meer interesseerde, haalde verveeld zijn schouders op, gaapte luidruchtig en liet zich terwijl hij zijn pet over zijn ogen trok gemakzuchtig onderuit zakken in zijn stoel en mompelde slecht articulerend, dat Kuintjes beter op zijn woorden had moeten letten, hij kon nu wel denken dat het geloof niet vaststaand was maar het was nu wel duidelijk, en hierbij gaapte Vake nog eens luidruchtig, dat hij niets anders had hoeven te doen dan bij zijn tekst te blijven.'

'Ja, maar Vake, ' protesteerde Epje, zenuwachtig over zijn neus wrijvend, 'hij kan toch....'

Met een veelbetekenende blik vanonder zijn omlaag getrokken pet draaide hij zijn hoofd in de richting van het venster.

Lichtelijk verontrust keek Epje naar de strakke blauwgrijze kaken van Vake, hij aarzelde, het was duidelijk dat Vake het onderwerp verder wilde laten rusten, Epje wist ook wel dat hij normaliter weinig op had met geloofszaken, maar Epje vond dit zo'n moment in de dorpsgemeenschap waar zij beiden toe behoorden, dat of je nu al dan niet religieus was, dit toch een verstrekkende gebeurtenis was die dreigde de homogeniteit van de gemeenschap te verstoren en wel zodanig dat zoiets om reactie vroeg, in ieder geval moest je het met je directe naaste delen.

Afwachtend bleef Epje staan met een hand rustend op het trijpen kleedje, terwijl zijn mond trachtte kauwende bewegingen te maken.

'Je hoeft daar niet zo te blijven staan, ga liever wat thee maken,' sprak Vake, verbeelde hij zich dat nu, Epje dacht een licht grommend geluid te horen, iets wat hij tot nu toe niet hoefde horen opwellen uit de keel van Vake.

Werktuiglijk haastte hij zich naar het fornuis en zette

terstond een keteltje water op het vuur en al doende draaide hij zich half om en vroeg met lichtgeraakte stem welke thee Vake bliefde.

'Doe maar middagthee, ik hoef je niet wegwijs te maken,' de stem van Vake had een ongemakkelijke klank verkregen wat Epje noopte voorover gebogen over het fornuis te hangen, zijn vingers al tastend langs de verschillende theesoorten, die bovenop de schouw stonden uitgesteld, onzeker morrelde hij aan de deksel van een busje, wat ging dat ding toch altijd moeizaam open!

Epje wist niet waarom, hij kreeg het altijd op een onaangename manier warm wanneer hij thee ging zetten, een geheel andere warmte wanneer de haardkachel lekker brandde, op den duur voelde je zelfs de huid op je benen samentrekken alsof de hitte trachtte zich in je binnenste te nestelen.

Rustig zette Epje de ketel met water op het vuur, onwillekeurig denkend aan alle stappen die je moest ondernemen om thee te kunnen inschenken in een klaarstaand kopje, onderwijl voelend dat de onaangename warmte langzaam maar zeker uit zijn lichaam wegtrok, de innerlijke rust nam weer van hem bezit.

'Je hoeft deze thee niet zo lang te laten trekken, hoor,' kwam Vake plots, terwijl een opkomend kraken van de stoel de aandacht van Epje trok, 'je maakt die thee veel te sterk, niet goed voor je maag,' het gekraak nam in hevigheid toe.

Epje durfde niet achterom te kijken, zich verbazend dat die stevige stoel plotseling zo kraakte, het was hem nog niet eerder opgevallen, maar waarom bewoog Vake zich zo onrustig, daar was toch geen reden voor.

Het gekraak hield op even plotseling als het was gekomen, Vake had zich wat voorover gebogen en ingespannen probeerde hij de lade van de tafel aan een onderzoek te onderwerpen.

'Dat je dat nog steeds niet kunt onthouden, dat sterke thee slecht is voor je maag,' knorde Vake met een zekere goedmoedigheid als haalde hij voldoening uit het feit, dat hij weer voor de zoveelste keer zijn opmerking in de richting van Epje kon plaatsen, 'het zit vol met looizuur,'

sprak hij op snerpende toon uit zijn slof schietend.
'Natuurlijk,' dacht Epje, 'als het om zijn gezondheid gaat, dan weet hij altijd wel iets te verzinnen.'

'Zeg Vake, zocht je iets in het laatje,' vroeg Epje en probeerde de vraag zoveel mogelijk als terloops te stellen alsof hij er eigenlijk geen belang in stelde en slechts erop uit was conversatie te maken.

Een minachtend gesnuif achter hem maakte duidelijk dat hij weer een grens was overgestoken, hij wierp een snelle blik over zijn schouder en zag Vake licht trommelend met zijn vingers op tafel steels naar buiten kijken.

'Ik heb het laatje even in orde gemaakt, anderen doen dat niet zo snel, dat weet ik nu wel,' sprak hij terwijl hij al trommelend zijn vingers geen ogenblik rust gunde, 'maar,' vervolgde hij op aangename toon, 'schenk me nu maar wat van die heerlijke thee van je in, ik heb er zin in gekregen.'
Epje was al weer gerustgesteld, zijn gevoelige aard kon een dergelijke toon wel appreciëren, hij suste zich dan altijd met de gedachte dat zijn neef het zo kwaad niet had bedoeld en maakte zichzelf graag wijs, dat het een volgende keer beter dan wel anders zou gaan en opeens was alles weer goed onder het heldere lamplicht en naast het snorrende potkachelkje.

De avond verliep rustig, beiden stelden belang in hun eigen gedachtewereld, er werd slechts zelden veel gesproken, er was stilte.

II

De volgende dag kierde de zon door het openstaande venster de keuken in terwijl Epje in hemdsmouwen het borrelende water van de thee in het kannetje goot, opgewekt voelde hij zich, een glimlach speelde om zijn mondhoeken, de zwarigheden van de afgelopen dag waren als duistere herinneringen uit een ver verleden, hij kon zich in alle onschuld niet anders voorstellen dat het een aangename, luchtige en vrolijke dag zou worden, een dag zoals je die verwachtte wanneer je ergens opnieuw aan wilde beginnen.

De opstijgende damp, zelfs dat leek een belofte in te houden en al neuriënd rammelde hij enigszins doelloos met de opgetaste drinkbekers, het gaf zo'n prettig huiselijk gevoel alsof er niets anders meer op de wereld bestond dan doelloos rammelen en verschuiven van drinkbekers zoals alle huishoudelijke karweitjes iets van een doelloosheid in zich hadden vanwege het altoos terugkerende karakter van die handelingen zonder dat je kon zeggen dat ooit iets af was.

'Staat de ontbijtboel al klaar,' achter hem klonk een opgeruimde stem, Vake was al kousenvoetend de keuken binnengeslopen, nestelde zich behaaglijk in de zorg, keek goedkeurend naar buiten, zonder veel te zeggen was het duidelijk dat hij een zonnige opkomst van de dag wel kon waarderen, in ieder geval keek hij tevreden oog knipperend naar het binnenvallende zonlicht.

Epje haastte zich, een dergelijk goed humeur beloofde wat, vandaag was het bladdag in de moestuin, altijd zwaar en als ze op elkaar konden vertrouwen, het werk zou hen beiden des te lichter vallen.

Vake zat al wiebelend op zijn stoel, hij leek in gepeins verzonken, Epje keek tersluiks naar hem, meestal had het niets te betekenen tenslotte kon Vake urenlang voor zich uit staren maar meestal gebeurde dat s 'avonds en viel er voor die ander niets te noteren, Epje deed alsof hij hoognodig zijn nek moest masseren onderwijl aandachtig het gezicht

van Vake in het oog houdend, als hij niets zat uit te broeden.

'Geef me nog wat water aan, wil je,' de stem van Vake zweefde toonloos door de kleine ruimte terwijl hij traag een lege beker voor zich uit schoof.

'Denk je ergens aan,' aarzelde Epje voorzichtig, vrijwel onmiddellijk had hij spijt van zijn opmerking en vervloekte hij in een ogenblik zijn nieuwsgierigheid, tenslotte het enige wat je hiermee aanwakkerde waren onbestemde gevoelens die niet makkelijk te corrigeren waren.

Vake scheen zijn vraag niet te hebben gehoord en scheen in de opkomende zon wat weg te dommelen, het vooruitzicht aan een zware arbeidsvolle dag had zijn gemoed slaperig gestemd en licht wiebelend met zijn voet hoorde Epje een regelmatige ademhaling.

Epje maakte een licht schuivend geluid met de theemok, Vake was nog niet zo snel vertrokken of het gewiebel met zijn been hield plotseling op, terwijl hij zuchtend bij zijn positieven kwam.

'Daar ben ik toch warempel in slaap gevallen,' sprak hij al geeuwend en keek een beetje gegeneerd om zich heen alsof hij zich betrapt voelde door zijn neef terwijl hij zo vroeg op de morgen in slaap was gedommeld, een diepe rimpel verscheen op zijn voorhoofd, hij haalde even zijn schouders op alsof hij de gedachte van zich wilde afschudden, dat hij er zich altijd op beroemde weinig slaap nodig te hebben.

'Heb je wel goed geslapen,?' als een fluistering zeilde de vraag van Epje in de richting van zijn neef, hier kon hij zich toch allerminst verontrust door voelen, heel even voelde Epje zijn haargrens prikkelen, toch een beetje treiterend zo'n vraag.

Vake richtte zich op, zijn lichaamstaal sprak verontwaardiging uit, ruw bonkte hij met zijn knie tegen de rand van de tafel, de kopjes rinkelden, een vileine uitspraak zou niet lang op zich laten wachten, terwijl Vake verontwaardigd tegen de rand van de tafel duwde alsof die het kon helpen dat zijn knie daar op meer dan pijnlijke wijze tegenaan was gekomen, verdiepten zich de rimpels in zijn voorhoofd, zijn mond opende zich al om niets anders